

Avtor

Ivan Cankar se je rodil 10. maja leta 1876 v kmečki družini na Vrhniki. V družini je bilo osem otrok. Kmalu je zapustil je družino in šel delat v Bosno, toda potem se je vrnil.

Leta 1882 je začel hoditi v osnovno šolo na Vrhniki. Šest let kasneje se je z odličnim uspehom vpisal na ljubljansko realko. Stanoval je pri očetovem bratranču Šimnu.

Leta 1896 je odšel na Dunaj študirati tehniko, a se je kmalu prepisal na slavistiko in pri tem izgubil finančno podporo kranjskega deželnega zbora. Eno leto kasneje mu je umrla mati, kar ga je zelo prizadelo. Leta 1907 je kandidiral za župana, vendar ni bil izvoljen. Nato je nekaj časa živel pri sorodnikih, ampak se je kmalu preselil na Dunaj in tam živel do leta 1909. Leta 1913 je imel predavanje, tam pa je govoril v prid jugoslovanski politični zvezi. Obsodili so ga na teden dni zapora. Eno leto kasneje je bil avgusta aretiran zaradi simpatije do Srbov. Izpustili so ga šele 9 oktobra. Medtem, ko je bil v zaporu mu je umrl oče.

Leta 1915 je šel k vojakom, a je bil zaradi bolezni en mesec kasneje odpuščen. Čez dve leti se je preselil v Ljubljano. Leto kasneje je še bival na Bledu, proti koncu leta pa je ponesreči padel po stopnicah in se hudo poškodoval. Umrl je 11. 12. 1918 v Cukrarni, pokopan pa je na Žalah skupaj z Murnom, Kettejem, Zupančičem ali drugače imenovano v »skupni grobnici moderne«.

Ideja in zgodba

Cankar je pisal komedijo *Za narodov blagor* poleti leta 1900, ko je bival na Dunaju, izdal pa leta 1901. Zunanja pobuda za nastanek so bile domače politične razmere, in sicer razdor v v klerikalni stranki med "mladimi" in "starimi," kjer sta se po smrti enega od političnih veljakov za njegovo nasledstvo potegovala dva kandidata. Predvsem pa je Cankar spravil na papir tisto, kar ga je v slovenski družbi najbolj motilo: zlagano naprednjaštvo, liberalnost, patriotično navdušenje in lažna morala. V ospredju sta figuri meščanskih politikov, doktorja Grozda in Grudna, ki predstavljata narodno stranko, obenem sta pa tekmeča za ugled in koristi odločilnega političnega položaja. Razraste se v posmehljivo in zbadljivo zgodbo med Grozdom in Grudnom, ki si oba skušata pridobiti bogatega Gornika, vse to pa v imenu narodovih idealov. To je obračun z miselnostjo nacionalizma in liberalizma, ki je okoli 1900 izgubila že vso svojo ideološko in socialno vrednost ter se sprevrgla v politično frazo za potrebe meščanske politike. Nastaneta dve stranki, pa ne iz razloga, da bi se borili za narodov blagor, pač pa predvsem zaradi osebnih interesov Grudna in Grozda. Oba

sta si hotela pridobiti Gornika na svojo stran, le da bi prišla do kapitala in ugleda med množico. Na koncu, ko pa Gornik odide, pa je zopet vse po starem - tu se vidi, da se nista borila za narodov blagor, ampak le zase. V sredini igre se še novinar Ščuka otrese hlapčevanja meščanskim politikom. Njegov upor je najprej individualen, nato pa anarhističen z napol socialističnimi gesli. V zvezi s Ščuko se mimogrede pojavi ideja etične krivde in očiščenja, medtem ko se ob doktorju Grozdu oglašajo motiv močne osebnosti, ki s cinično resnicoljubnostjo vlada množici hlapcev in hinavcev. V igri je precejšnje število prizorov, ki nimajo pravega idejnega pomena.

Obnova

Komedija se začne sredi Mrmoljevega slavnostnega nagovora ob Grozdovi šestdesetletnici. Na to slavje so povabljeni vsi krajevni veljaki, ki povzdigujejo Grozdova dejanja za narodov blagor. Tedaj pa nastopi nasprotnik, žurnalist Julijan Ščuka, ki nasprotuje njihovim govoričenjem. Vse skupaj pa se še bolj zaplete, ko v mesto prispe bogat tujec – Gornik. Zaradi tekmovanja njegove naklonjenosti se "ljudstvo" razdeli v dva tabora. Vsak tabor, ki ga vodita Grozd in Gruden, skušata pridobiti Gornika na svoj način - Grozd je skušal pridobiti Gornika dobiti z Matildo, Grudnovka pa ga je skušala Gornika zapeljati.

Nobeni strani ga ni uspelo dobiti, a kmalu se po mestu razširile besede, da bo Gornik zasnuvil Matildo. Izkaže se, da so bile govorice napačne – na srečo Kadivca in na žalost Grozda.

Gornik se odloči, da odide iz mesta v Moskvo. H Grozdu prideta Grudna, ki sta pripravljena, da se zopet povežejo v eno stranko. Grozdu to sprva ni všeč, toda ko vidi, da je Gornik odšel, ko začne ljudstvo njegova okna razbijati in se zunaj oglasi sam Ščuka, ki ostro nastopil proti njemu in njim ter mu napove boj, Grozdu ne preostane drugega, kot da da Grudnu roko. Na koncu komedije Matilda in Kadivec odideta študirat na Dunaj.

Literatura in viri

Dušan Pirjevec, Ivan Cankar in evropska literatura, Cankarjeva založba, Ljubljana 1964

[Alojz](#) Kraigher, Ivan Cankar : Študije o njegovem delu in življenju, spomini nanj, Cankarjeva založba, Ljubljana, 1954

[France](#) Bernik, Ivan Cankar, Mladinska knjiga, Ljubljana 1978

Slovenska klasika, Ivan Cankar II, Državna založba Slovenije, Ljubljana 1975-1989

Internet(sliki), - <http://mek.oszk.hu/01300/01391/html/images/165.jpg>,
<http://static.panoramio.com/photos/original/671127.jpg>